

Global Open Data Index 2015

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลทั่วโลก Global Open Data Index เป็นกิจกรรมการประเมินและจัดอันดับ สถานะของ การเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ Government Data ทั่วโลก จัดโดยองค์กรกลางที่ชื่อว่า Open Knowledge International ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่แสวงหาผลกำไรของบุคคลที่มีความตั้งใจที่จะผลักดันในการเปิดเผยข้อมูล และ ใช้ข้อมูลความรู้เหล่านี้ให้เป็นประโยชน์

Open Government Data คือ ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรสาธารณะต่าง ๆ ที่สามารถเปิดเผยได้ ไม่ใช่ ข้อมูลส่วนบุคคลและไม่มีผลกระทบต่อภาคส่วนอื่น ๆ โดยการเปิดเผยข้อมูลจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเปิด (Open Format) และไม่ใช่รูปแบบมาตรฐานเฉพาะ(Non-proprietary format) ที่คนและเครื่องคอมพิวเตอร์สามารถ อ่านและนำไปใช้ต่อยอดในการพัฒนาบริการในรูปแบบต่าง ๆ ได้ สำหรับการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เป็น โครงการที่หลาย ๆ ประเทศให้ความสนใจ และทำการเปิดเผยข้อมูลขึ้น เพื่อช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลของ ภาคประชาชนและยังช่วยทำให้เกิดการนำไปใช้ในด้านอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อไป ซึ่งหลังจากที่แต่ละประเทศทั่วโลกได้ มีการเปิดเผยข้อมูลขึ้นอย่างแพร่หลายได้เกิดองค์กรกลางทำหน้าที่ในการประเมิน และจัดอันดับเกี่ยวกับ Open Data ของแต่ละประเทศขึ้น โดยใช้ชื่อว่า Global Open Data Index

ปัจจุบันองค์กร หรือประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการ Open Data เป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างเช่น องค์กร สหประชาชาติได้สร้าง Portal ที่ชื่อ data.un.org หรือประเทศสหราชอาณาจักร มีเว็บไซต์ Open Data ที่ชื่อ data.gov.uk โดยเว็บไซต์ดังกล่าวประกอบไปด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงข้อมูลการใช้จ่ายของ ภาครัฐ อีกทั้งยังมีการนำชุดข้อมูลเหล่านั้นไปพัฒนา Application ต่าง ๆ ถึงมากกว่า 300 Application และ ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาได้ประกาศนโยบาย Open Data โดยประธานาธิบดีโอบามา เมื่อเดือน พฤษภาคม 2013 และมีการประกาศเรื่อง Data Act ในเดือนพฤษภาคม 2014 สำหรับประเทศในกลุ่มเอเชียทั้ง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ ต่างก็พัฒนา Portal สำหรับ Open Data และในหลายประเทศได้มีการออกกฎหมาย เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้เป็นมาตรฐาน บุคคลทั่วไปสามารถอ่านได้

หลักการของ Open Government Data จะมี 8 ด้านดังนี้

1. Complete (สมบูรณ์) ข้อมูลภาครัฐทั้งหมดที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล หรือความมั่นคงจะต้องถูกเปิดเผย โดยข้อมูลดังกล่าวจะไม่ขัดกับข้อกำหนดในเรื่องความเป็นส่วนตัว ความมั่นคง และเอกสิทธิ์ที่ ชอบด้วยเหตุผล

2. Primary (ข้อมูลปฐมภูมิ) ข้อมูลควรจะถูกเผยแพร่จากแหล่งที่เก็บข้อมูลโดยตรง ด้วยระดับความละเอียดสูง ไม่มีการ ปรับแต่ง หรือทำให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลสรุป(Summary Data)
3. Timely (ทันเวลา) คือ ข้อมูลควรจะเป็นปัจจุบัน และหากเป็นไปได้ อาจจะเป็นลักษณะ Real-time feed ซึ่งอาจจะพิจารณาตามความเหมาะสมในการเพิ่มรรถประโยชน์ของข้อมูลนั้นๆ ชุดข้อมูลควรมีการบันทึกเวลา (Timestamps) หรือข้อมูลอื่นๆ ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถระบุได้ว่าข้อมูลนั้นเป็นปัจจุบัน
4. Accessible (สามารถเข้าถึงได้) ข้อมูลถูกเปิดเพื่อให้ผู้ใช้ที่หลากหลายและมีจุดประสงค์ต่างกัน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีการเผยแพร่อยู่บนอินเทอร์เน็ต โดยทุกคนจะต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ และข้อมูลจะต้องรองรับการใช้งานจากทุกแพลตฟอร์ม
5. Machine readability (เครื่องสามารถอ่านได้) ข้อมูลจะต้องอยู่ในรูปแบบที่นำไปประมวลผลได้โดยอัตโนมัติ
6. Non-discriminatory (การไม่เลือกปฏิบัติ) ทุกคนสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ โดยไม่ต้องมีการลงทะเบียนผู้ใช้
7. Non-proprietary (ปลอดกรรมสิทธิ์) ข้อมูลที่เผยแพร่จะต้องอยู่ในรูปแบบมาตรฐานเปิด ไม่ใช่รูปแบบมาตรฐานเฉพาะ และไม่มืองค์กรใดมีสิทธิขาดในการเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว
8. License-free (ใช้งานฟรี) ข้อมูลจะต้องไม่มีปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ในการใช้งาน สามารถใช้งานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้งานอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมและบรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานตั้งไว้ รวมทั้งเป็นการเพิ่มความโปร่งใสให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ควรจะหลีกเลี่ยงข้อจำกัดในการใช้งานข้อมูล

ประโยชน์ของ Open Government Data

ประโยชน์ของ Open Government Data นอกเหนือจากการสร้างความโปร่งใส ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลในการบริหารงานของภาครัฐ เนื่องจากข้อมูลของภาครัฐในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้เงินงบประมาณ เมื่อมีการเปิดเผยจะช่วยให้เกิดประโยชน์มากมาย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาบริการรัฐให้ดียิ่งขึ้น อาทิเช่น การเปิดเผยข้อมูลจราจร จะช่วยทำให้บริการสาธารณะดีขึ้น การเปิดเผยข้อมูลอาชญากรรมก็จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ และสามารถหาแนวทางในการป้องกันเหตุที่จะเกิดจากอาชญากรรมได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การสร้าง Mobile Application ที่เป็นประโยชน์จากการเปิดข้อมูลในประเทศอังกฤษ

จากผลการจัดอันดับ Global Open Data Index ของ Open Knowledge ในปี 2015 พบว่า อันดับของประเทศไทย ชัยบไปในทิศทางที่ดีขึ้นจากเดิมอันดับที่ 59 มาอยู่ที่อันดับ 42 ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่ายินดี แต่ทั้งนี้แล้วในคะแนนภาพรวมยังถือว่าไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีนัก ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องศึกษาและพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลให้สามารถขึ้นไปอยู่ในอันดับต้น ๆ หรืออันดับที่ดีขึ้นกว่าเดิม จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาข้อกำหนดและปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ทาง Open Knowledge ใช้ในการประเมินการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะหมวดหมู่ของชุดข้อมูลหลักที่ใช้ในการวัดคะแนน โดยประเทศไทยควรมีชุดข้อมูลในแต่ละหมวดหมู่ครบตามที่กำหนดไว้

ในปี 2015 Open Knowledge มีการเพิ่มหมวดหมู่ชุดข้อมูลหลักที่ใช้ในการจัดอันดับขึ้น 4 หมวดหมู่ คือ Procurement tenders, Weather forecast, Land Ownership และ Water Quality โดยชุดข้อมูลทั้งหมดมี 13 หมวดหมู่ได้แก่ Government Procurement Tenders, Government Spending, Company Register, Weather Forecast, Pollutant Emissions, Legislation, Location Datasets, National Statistics, Land Ownership, National Map, Water Quality, Government Budget และ Election Results ซึ่งจะเห็นว่าหมวดหมู่ที่เพิ่มขึ้นตรงกับชุดข้อมูลในประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลในปี 2015 ถึง 3 หมวดหมู่ คือ Weather forecast, Land Ownership และ Procurement tenders ดังนั้นในปี 2016 ประเทศไทยควรมีการเปิดเผยชุดข้อมูลในหมวดหมู่ที่ตรงกับหมวดหมู่ที่ Open Knowledge ใช้ในการจัดอันดับและชุดข้อมูลที่เปิดเผยจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

สำหรับการประเมินในภาพรวมของ Open Knowledge มีประเด็นหลัก 3 เรื่อง คือ

1.) สัญญาอนุญาต (Open License) คือ การอนุญาต หรือให้สิทธิ์ในการใช้งานที่กำหนดไว้ตามขอบเขตหรือเงื่อนไขที่ตกลงกัน ซึ่ง Open Data Knowledge ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก เนื่องจาก ใบอนุญาตในการเปิดเผยข้อมูล ถือเป็นกุญแจสำคัญในเรื่องการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูล แต่ไม่สามารถนำไปใช้งานต่อได้หรือนำมาใช้ใหม่ได้ เนื่องจากติดข้อกำหนดต่าง ๆ การเปิดเผยข้อมูลก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

2.) เครื่องสามารถอ่านได้ (Machine Readable) คือ ชุดข้อมูลที่มีการเผยแพร่จะต้องอยู่ในรูปแบบ Open Data ที่เครื่องอ่านข้อมูลสามารถอ่านได้ ตัวอย่างไฟล์ที่เครื่องอ่านข้อมูลสามารถอ่านได้ ได้แก่ txt, xls, csv, json, xml, html, odt, doc, ods และ kml

3.) ข้อมูลที่เปิดเผยจะต้องเป็นข้อมูลฟรี (Data Begin Free of charge) คือ ชุดข้อมูลที่มีการเผยแพร่จะต้องเป็นข้อมูลที่ให้บุคคลทั่วไป หรือหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้พัฒนาต่อยอดได้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

ผลการจัดอันดับ Global Open Data Index 2015

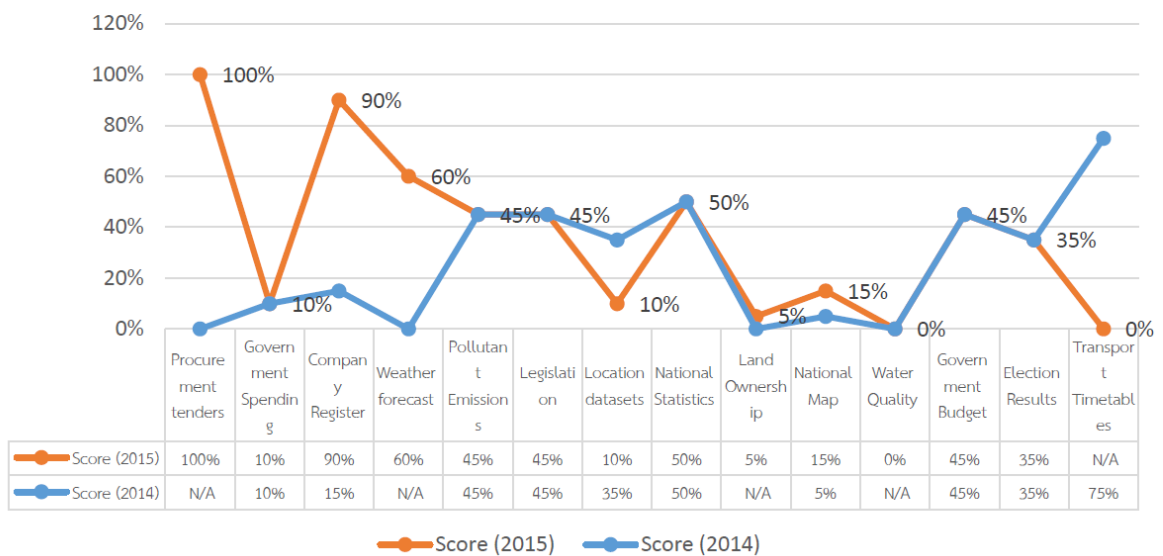
Rank	Dataset	Breakdown	Location (URL)	Format	Info	Prev. (2014)	Score
1	Procurement tenders		http://data.go.th/DatasetDetail...	Excel		n/a	100%
8	Government Spending		n/a	n/a		#15 10%	10%
9	Company Register		http://data.go.th/DatasetDetail...	CSV, XLS		#66 15%	90%
15	Weather forecast		http://data.tmd.go.th/api/inde...	json		n/a	60%
30	Pollutant Emissions		http://aqmthai.com	n/a		#36 45%	45%
39	Legislation		http://www.ratchakitcha.soc.go...	n/a		#33 45%	45%
49	Location datasets		n/a	n/a		#30 35%	10%
64	National Statistics		http://service.nso.go.th/nso/n...	Excel		#60 50%	50%
66	Land Ownership		n/a	n/a		n/a	5%
74	National Map		http://nsdiportal.gistda.or.th...	n/a		#75 5%	15%
74	Water Quality		http://wqmonline.com/	n/a		n/a	0%
75	Government Budget		http://www.bb.go.th/bbhome/pag...	n/a		#59 45%	45%
75	Election Results		http://www.ect.go.th/?page_...	n/a		#79 35%	35%

รูปที่1 ผลคะแนนจากการอันดับของ Global Open Data Index

การเปรียบเทียบคะแนนชุดข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ ระหว่างปี 2014 และ 2015

Dataset	Score (2014)	Score (2015)
Procurement Tenders	N/A	100%
Government Spending	10%	10%
Company Register	15%	90%
Weather Forecast	N/A	60%
Pollutant Emissions	45%	45%
Legislation	45%	45%
Location Datasets	35%	10%
National Statistics	50%	50%
Land Ownership	N/A	5%
National Map	5%	15%
Water Quality	N/A	0%
Government Budget	45%	45%
Election Results	35%	35%
Transport Timetables	75%	N/A

การเปรียบเทียบคะแนนชุดข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ ระหว่างปี 2014 และ 2015

แผนภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนของแต่ละ Data Set ระหว่างปี 2014 และ 2015

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการมีชุดข้อมูลในหมวดหมู่ที่ใช้ในการประเมินการจัดอันดับ จะช่วยให้อันดับของประเทศไทยดีขึ้น และยังสะท้อนให้เห็นว่าหมวดหมู่ใดที่คะแนนยังต่ำอยู่ ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ โดยข้อมูลที่น่ามาเผยแพร่ต้องมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีการกำหนดรอบในการปรับปรุงข้อมูลที่ชัดเจนตามหลักการของ Open Government Data

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ถ้าต้องการปฏิรูปประเทศไทยให้เกิดความโปร่งใส และมีบริการภาครัฐที่ดีขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ถึงเวลาแล้วที่ต้องผลักดันให้เกิด Open Government Data ที่สอดคล้องกับหลักการทั้ง 8 ข้อของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- <http://index.okfn.org/>
- <https://opengovdata.org/>